

Gebruik bron 1.

De Portugese koning João III besluit in de zestiende eeuw Brazilië te koloniseren.

- 2p **2** Leg uit welke rechtvaardiging João III met dit verslag van Vespucci kan geven voor de kolonisatie van Brazilië, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Twee gegevens:

- 1 De ontdekkingsreiziger Walter Raleigh organiseerde in 1585 een expeditie naar Noord-Amerika nadat de Engelse koningin Elizabeth I opdracht had gegeven om de mogelijkheden voor Engelse kolonisatie te onderzoeken.
- 2 Walter Raleigh stuurde de tekenaar John White mee met de expeditie om 'naar het leven de natuurlijke bronnen en inwoners te tekenen'. White tekende vissen, planten en dieren en de inheemse Amerikaanse bevolking die kookte en maïs verbouwde. De tekeningen werden gekopieerd en verspreid in Engeland.

- 3p **3** Licht beide gegevens toe door:
- aan te geven waardoor kolonisatie van juist Noord-Amerika paste in het buitenlandse politieke beleid van Elizabeth I
  - uit te leggen dat de verspreiding van de prenten van White de opdracht van Walter Raleigh moest ondersteunen.

Een anekdote:

De Engelsman John Evelyn schreef in september 1641 in zijn dagboek over de bouw van de citadel bij de Nederlandse stad Den Bosch. Met deze citadel werd de verdediging van de stad verbeterd. Evelyn noemde de Nederlanders de grootste experts van heel Europa op het gebied van pompen, omdat hij zag dat het land rondom de stad watervrij werd gemaakt met behulp van watermolens en pompen met een slakkenhuisconstructie.

- 2p **4** Licht deze anekdote toe door:
- met een kenmerkend aspect van de zestiende eeuw de noodzaak voor de bouw van de citadel te verklaren en
  - met een kenmerkend aspect van de zeventiende eeuw de beschreven aanpak in Den Bosch te verklaren.

Gebruik bron 2.

Elisabeth Charlotte geeft een negatieve beschrijving van het hofleven onder Madame de Maintenon. Historici beweren dat deze negatieve beschrijving kan worden verklaard vanuit:

- 1 het absolute karakter van het bewind van Lodewijk XIV en
- 2 een persoonlijk motief van Elisabeth Charlotte.

- 4p **5** Ondersteun beide verklaringen met een argument **en** leg daarna uit dat je door de tweede verklaring twijfelt aan de betrouwbaarheid van deze beschrijving.

Gebruik bron 3.

Uit deze brief kun je afleiden dat Willem Bosman voorstander is van een koerswijziging in het beleid van de West-Indische Compagnie.

- 3p **6** Toon dit aan door:
- zonder bron met een kenmerkend aspect van de achttiende eeuw aan te geven op welke handel op dat moment de nadruk ligt en
  - met bron uit te leggen welke koerswijziging Bosman voorstelt.

Gebruik bron 4.

Stel: Je schrijft een werkstuk over de textielproductie in Groot-Brittannië, een van de nijverheidstakken die als eerste industrialiseert. Je vindt deze prent en besluit om hem te gebruiken als illustratie van de beginperiode van de industriële revolutie.

- 4p **7** Leg uit:
- met een verwijzing naar de prent waardoor deze geschikt is als illustratie van de beginperiode van de industriële revolutie en
  - zonder bron dat de industrialisatie van juist de textielnijverheid mede noodzakelijk wordt door verbeteringen in de Britse landbouw.

Moderne tijd

Gebruik bron 5.

De Britse regering wil de arbeidsomstandigheden in Groot-Brittannië verbeteren en laat de commissie hiervoor aanbevelingen doen.

- 2p **8** Licht dit toe door:
- te verklaren dat de commissie juist mensen als Coulson wil verhoren en
  - aan te geven welke wet mede dankzij de aanbevelingen van deze commissie wordt aangenomen.